

A 1851/hållbart**Käsittelijä** Kestävä Pohjola -valiokunta

Kestävä Pohjola -valiokunta mietintö, joka koskee

**jäsenehdotusta
pohjoismaisesta fossiilisten polttoaineiden viimeisestä käyttöpäivästä (A
1851/hållbart)****Ehdotus**

Kestävä Pohjola -valiokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto ei ryhdy toimenpiteisiin koskien jäsenehdotusta A
1851/hållbart.

Taustaa

Ilmastokriisin aiheuttama haaste vaatii johtajuutta ja toimintakykyä. Vaikka Pariisin sopimuksen tavoitteena on pitää maapallon lämpötilan nousu alle 1,5 asteessa esiteolliseen aikaan verrattuna, hiilidioksidipäästöjen määrä on maailmanlaajuisesti pysynyt ennallaan.¹ Maat ovat pikemminkin suunnitelleet lisäävänsä fossiilisten polttoaineiden tuotantoa kaksinkertaiseksi verrattuna siihen, mitä 1,5 asteen tavoite edellyttää.² Maailman hiilibudjetin pienentyessä vähenevät myös mahdollisuudet rajoittaa ilmaston lämpenemistä.

Vaikka Pohjoismaiden päästöt ovat globaalisti katsoen pienet, ovat ne kuitenkin asukasta kohti merkittävät.³ Pohjoismaat ja itsehallintoalueet ovat ottaneet vastuun alueen päästöistä asettamalla ilmastotavoitteita. Ruotsin tavoitteena on päästä nettonollapäästöihin vuoteen 2045 mennessä. Norjassa tehdyn päätöksen mukaan päästöjen on laskettava vuoden 1990 tasosta 40 % vuoteen 2030 mennessä ja 80 % vuoteen 2050 mennessä. Tanskan on vähennettävä päästöjään vuoden 1990 tasosta 70 % vuoteen 2030 mennessä saavuttaakseen ilmastoneutraaliuden vuonna 2050. Färösaaret haluaa vähentää päästöjään 45 % vuoden 2010 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Grönlannin vuodelle 2030 asettaman tavoitteen mukaan 90 % julkisesta sektorista käyttää uusiutuvia energianlähteitä. Suomen tavoitteena on ilmastoneutraalius vuoteen 2035 mennessä, ja uusia tavoitteita sisältävää ilmastolakia laaditaan parhailaan. Ahvenanmaalla halutaan vähentää päästöjä 60 % vuoden 1990 tasosta vuoteen

¹ <https://www.c2es.org/content/international-emissions/>

² <https://www.unenvironment.org/resources/report/production-gap-report-2019>

³ <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1148260/FULLTEXT01.pdf>

2030 mennessä, ja työn alla on uusia tavoitteita sisältävä ilmastolaki. Islannin tavoitteena on olla ilmastoneutraali vuoteen 2040 mennessä. Vastauksesta Pohjoismaiden neuvoston esittämään kirjalliseen kysymykseen (E20/2019) ilmenee, että kaikki Pohjoismaat työskentelevät aktiivisesti toteuttaakseen kansalliset sektorikohtaiset velvollisuutensa. Maissa on ryhdytty toimiin ja otettu käyttöön innovaatioita, joiden tarjoamat mahdollisuudet ovat myös muiden suurten päästömaiden ulottuvilla.

Vuonna 2019 hyväksytty uusi pohjoismainen visio merkitsee siirtymistä kansallisesta tilkkutäkkisuunnittelusta yhtenäiseen ja vahvaan pohjoismaiseen ilmastotyöskentelyyn. Pohjoismaiden ministerineuvoston vision tavoitteiden saavuttamiseksi laaditut strategiset painopistealueet sisältävät maininnan, että Pohjoismaiden tulee yhdessä pyrkiä kohti hiilineutraaliutta. Koska fossiilisten polttoaineiden käyttö on kaikkein suurin syy suoriin hiilidioksidipäästöihin, on luonnollista asettaa asteittaisia vähennystavoitteita. Onkin aika laatia yhteinen aikataulu ja sen jälkeen konkreettisesti määrittellä aikataulussa pysymiseen tarvittavat toimet. Pohjoismaiden hallitusten on aivan välttämätöntä tehdä strategista yhteistyötä ja hyödyntää toistensa vahvuuksia, jotta ilmastomuutoksen edellyttämässä suuressa yhteiskunnallisessa muutoksessa onnistuttaisiin.

Fossiilisten polttoaineiden viimeinen käyttöpäivä antaisi toiminnalle selkeyttä, suunnitelmallisuutta ja pitkäjänteisyyttä, mikä mahdollistaisi selkeämmät investointinäköymät ja vahvistaisi Pohjoismaiden kilpailukykyä. Se toisi tullessaan uusia innovatiivisia ratkaisuja ja mahdollisuuden hyödyntää eri maiden potentiaalia älykkäästi. Islannissa on suuret geotermiset energiareсурssit, Tanska johtaa tuulivoiman tuotannossa, Norjassa on paljon innovointiin tarvittavaa rahoitusta ja Suomella ja Ruotsilla on suuria metsäalueita, jotka ovat tärkeitä hiilinieluja. Pohjoismaat voivat – ja niiden pitää – osoittaa, että vahvat hyvinvointiyhteiskunnat ja vakaat valtiontaloudet voidaan yhdistää aktiivisen ilmastotyön avulla.

Pohjoismaat voivat strategisen koordinaation avulla toimia kansainvälisesti ilmastotyön uskottavana edelläkävijänä. Pohjoismaiden tehtävänä ei kaikesta huolimatta ole vain konkreettisten tavoitteiden saavuttaminen, vaan meidän on puhuttava sellaisten poliittisten ratkaisujen puolesta, joita maailman muut alueet voivat laajentaa omiin tarpeisiinsa.

Päätös viimeisestä käyttöpäivästä antaisi myös toivoa tulevaisuudesta nuorelle sukupolvelle. Toimenpide antaisi vastauksen ainakin seuraaviin: Nuorten Pohjoismaiden neuvoston ilmastopäätöslauselma 2019, pohjoismaisten nuorisoneuvostojen yhteinen kannanotto pääministereille 2019, pohjoismaisten nuorten COP25:n pohjoismaiselle neuvotteluryhmälle asettamat vaatimukset sekä mm. kansainvälisten nuorisjärjestöjen Fridays For Future, Extinction Rebellion ja ReGeneration 2030 asettamat vaatimukset. Viimeisen käyttöpäivän asettamisen ansiosta me vallanpitäjät voisimme kansalaisten edessä todeta hyvällä omallatunnolla, että emme ole vain kuunnelleet vaan olemme myös tehneet sen, minkä Pohjoismaiden neuvosto voi tehdä.

Valiokunnan näkemykset

Sosiaalidemokraattinen ryhmä tukee jäsenehdotuksen tarkoitusta ja on tietoinen hiilidioksidipäästöjen vähentämisen tärkeydestä, mutta korostaa samalla maiden välistä eroja mainiten esimerkkinä Grönlannin, jossa fossiilisten polttoaineiden käytöstä voi olla vaikea luopua, eikä sen vuoksi voi asettua tukemaan ehdotusta. Keskiryhmä tukee ehdotusta mutta tuo samalla esiin sen, että yhteisen ”oikean” päivämäärän löytäminen voi olla vaikeaa, koska Pohjoismaiden hiilidioksidipäästöjen vähennystavoitteet ovat erilaiset ja koska EU ei ole vielä vahvistanut tavoitteitaan. Vapaa Pohjola piti fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämistä hyvänä asiana, mutta asiassa on vielä liian paljon epävarmuutta, mikä estää ryhmää tukemasta ehdotusta. On esimerkiksi epäselvää, millä fossiiliset polttoaineet voitaisiin korvata. Pohjoismaiden vihreä vasemmisto tukee ehdotusta ja korostaa selkeiden ja yksiselitteisten tavoitteiden merkitystä investointien edistämiseksi ja teollisuuden muutoksessa. Vaikka monet Pohjoismaat tavoittelevat hiilineutraaliutta, konservatiivinen ryhmä ei voinut tukea ehdotusta, sillä sen mielestä tällainen tavoite voisi hidastaa hiilineutraalien yhteiskuntien kehittämistä, ja epäili, ovatko maat valmiit tekemään viimeisen käyttöpäivän edellyttämät päätökset. Koska ryhmä ei päässyt yksimielisyyteen ehdotuksesta, siitä äänestettiin. 7 jäsentä äänesti vastaan, 5 puolesta ja 1 tyhjää. Tuloksen perusteella valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto ei ryhdy toimenpiteisiin koskien jäsenehdotusta A 1851/hållbart.

Pohjolassa 26. tammikuuta 2021

Anders Kronborg (S)
Anna-Kaisa Ikonen (kok.)
Cecilie Tenfjord-Toftby (M)
Doris J. Jensen (S)
Emilia Töyrä (S)
Ingalill Olsen (A)
Janine Alm Ericson (MP)
Ketil Kjenseth (V)

Kolbeinn Óttarsson Proppé (VG)
Magnus Ek (C)
Ole André Myhrvold (Sp)
Sofia Geisler (IA)
Staffan Eklöf (SD)
Vilhelm Junnila (ps.)
Vilhjálmur Árnason (Sj.)

VARAUMA

Esitämme varauman Kestävä Pohjola -valiokunnan päätökseen olla ryhtymättä toimenpiteisiin koskien jäsenehdotusta pohjoismaisesta fossiilisten polttoaineiden viimeisestä käyttöpäivästä (A 1851/hållbart).

Nykyään noin 80 prosenttia kaikista kasviuonekaasupäästöistä on peräisin hiilestä, öljystä ja kaasusta. Viime aikoina julkaistujen ilmastoporttien pohjalta pitäisi olla selvää, että fossiilisten polttoaineiden käytön asteittainen vähentäminen on välttämätöntä Pariisin ilmastopimuksen 1,5 asteen tavoitteen saavuttamiseksi.

Monet maat ovat jo kieltäneet fossiilisten polttoaineiden tuotannon laajentamisen. Jotkut maat laativat nykyisiä tuotantolaitoksia koskevia alakohtaisia vähennystavoitteita. Esimerkiksi Suomi on asettanut hiilivoimalle viimeisen käyttöpäivän.

Viimeisen käyttöpäivän asettaminen ei ole uusi työskentelytapa. Sitä on käytetty myös otsonikerroksen ohenemisen torjumiseksi, paperiteollisuuden elohopeapäästöjen pysäyttämiseksi, merenkulun rikkipäästöjen vähentämiseksi sekä muovisista kertakäyttöt tuotteista luopumiseksi EU:ssa.

Fossiilisten polttoaineiden viimeinen käyttöpäivä antaisi toiminnalle selkeyttä, suunnitelmallisuutta ja pitkäjänteisyyttä, mikä mahdollistaisi selkeämmät investointinäkymät ja vahvistaisi Pohjoismaiden kilpailukykyä. Etenkin turvallisuuspoliittisesti vaikeissa tilanteissa on erityisen tärkeää pyrkiä riippumattomuuteen muiden maiden fossiilisista polttoaineista.

Tämän perusteella asian käsittely tulee aloittaa Kestävä Pohjola -valiokunnassa uudestaan.

Pohjolassa 17. maaliskuuta 2022

Anders Eriksson (ÅF)
Outi Alanko-Kahiluoto (vihr.)
Rasmus Ling (MP)

Simon Holmström (HI)
Wille Valve (MSÅ)